Az Isten ítélete

Időpont: 1940. október 20. Szentháromság ünnepe utáni 22. vasárnap
A Győr–nádorvárosi templom szegletkő letételének napján elhangzott igehirdetés
Helyszín: Győr - öregtemplom

Alapige: 1Sámuel 3,11-13
Dunántúli énekeskönyv: 286; 587

És monda az Úr Sámuelnek: Ímé én oly dolgot cselekszem Izráelben, melyet valakik hallanak, mind a két fülök megcsendül bele.

Azon a napon véghez viszem Élin mind azt, a mit kijelentettem háza ellen; megkezdem és elvégezem.

Mert megjelentettem néki, hogy elítélem az ő házát mind örökre, az álnokság miatt, a melyet jól tudott, hogy miként teszik vala útálatosokká magokat az ő fiai, és ő nem akadályozta meg őket.

A mai napra kirendelt szentlecke ma és itt olyan időszerűtlen, mint amilyen időszerűtlen tavaszi színpompás, csodálatosan szépen pezsdülő életben a visszatérő tél, amely mindent lehervaszt és mindent megöl. A győri gyülekezet szívében ma olyan csodálatos tavaszi pompában ott van az örömnek, hálának érzése. Hogy ne volna itt ez a két érzés, mikor látja, hogy a régi törzs mellett az őserő rügybontást végez és tavaszi módon új templomok nőnek, vagy fognak nőni az öreg templom tövében! És az Ige, amelyik előttünk áll, valami förgeteges ítéletidőről beszél nekünk. – A győri gyülekezet előtt ezen a napon boldog dicsekedéssel áll álmainak lassú valóra válásában új templomok képe, itt pedig ebben az Igében elénk áll egy öreg templom, amelyik megérett arra, hogy Isten ítéletével elsöpörje papostól és mindenestől a földnek színéről.

Testvéreim! Nekünk meg kell tanulni azt, hogy sohasem az az időszerű, ami után mi vágyódunk, hanem az az időszerű, amit az Ige kínál nekünk. Nem arra van szükségünk, ami után két kézzel kapunk, hanem arra, amit az Ige mond nekünk. Mihelyst erre az alázatos álláspontra helyezkedünk, azonnal világossá lesz előttünk az, hogy egyetlen népnek sincsen olyan szüksége arra, hogy az Isten ítéletét hirdessék neki, mint annak, amelyik az Isten kegyelmének áldásaiban, annak napsugarában sütkérezve boldog örömmel érzi: íme, milyen jóságos az Isten! Az is egészen bizonyos, egyetlen egy egyháznak sincs olyan szüksége arra, hogy lássa, mi az, amivel egy egyház, egy templom kihívja maga ellen az Isten ítéletét, mi a célja, létfundamentuma az egyháznak és templomnak, mint annak a gyülekezetnek, amelyik éppen templomot, avagy templomokat akar építeni. Azért alázzuk meg magunkat az előtt az Ige előtt, amelyik mindig időszerűtlen az óember, de mindig időszerű a minket megtéríteni, magához vezetni akaró örökkévaló Istennek számára, amelyik a maga időfelettiségében és időszerűségében időben való és időszerű minden ember számára.

Mit mond nekünk ez a történet az Isten ítéletéről?

Mindenekelőtt azt mondja, hogy Istennek van ítélete. Ne engedd testvérem elhomályosítani ezt az igazságot a szemed előtt az óembernek az Isten-eszméjével. Annak az óembernek Isten-eszméjével, amelyik régi pogány vallás maradékának, vagy legfeljebb ótestamentomi Isten-fogalomnak bélyegzi, mikor az Isten haragjáról, ítéletéről beszél, amelyik újra meg újra azzal áll elő, hogy az Újtestamentom Istene a Krisztus által kijelentett Isten a szeretetnek, a megbocsátásnak, a hosszútűrésnek és a mindent elfedezésnek jóságos, szerető mennyei Atyja.

Ne felejtsd el testvérem, hogy milyen csodálatos: ugyanaz az óember, amelyik ótestamentominak és pogányságnak bélyegzi az Isten ítéletének hangsúlyozását mihelyst ez vele van kapcsolatban, de kifogásolja az Isten ítéletének elmaradását, mihelyst az elmarad más

bűnösök felett. Gondolj arra, hogy ennek az óembernek az Isten-képe, amelyik Isten-kép az ember érdeke szerint igazodik és nem az Isten valósága szerint, az ilyen Isten-képnek kevés lehet a szavahihetősége.

Gondolj arra is testvérem, hogy amikor mi újtestamentomi Isten-képről beszélünk, nincs jogunk arra, hogy az Újtestamentomból kitöröljük azokat a fejezeteket, verseket, amelyekben a mi Urunk Jézus Krisztus határozottan beszél az Isten haragjáról és az Isten ítéletéről. Nincs jogunk kihagyni a Bibliából a Jelenések könyvét, amelyik egészen tele van az Isten ítéletének és az Isten haragjának hirdetésével.

Ne engedd testvérem elhomályosítani ezt az igazságot nemcsak az óember úgynevezett Isten-képével, hanem ne engedd még magának az Istennek se elhomályosítani önmagad előtt ezt az Isten-képet. Mert az Isten a maga hosszútűrésével, amelyet az emberek félreértenek és félremagyaráznak a maga következményeiben, igen sokszor ad tápot az óember Isten-képének és úgy mutatja be önmagát, mint Aki nem csinál égbekiáltó nagy dolgot a bűnből, aki hajlandó egyesek, családok, közösségek, nemzetek, világok bűnét egy ilyen szent felség-amnesztiával elintézni. Az az Isten-kép, amelyikben az Isten ez a mindent megbocsátó és mindent eltűrő, soha haragudni nem tudó örök szeretet, az mindig megvénhedt és alvó koroknak Isten-képe.

Ha az ember 1Sámuel 3. fejezetét olvassa, nem csodálkozik azon, ami következik, mihelyst az 1. verset elolvassa: *„…abban az időben igen ritkán volt az Úrnak kijelentése, nem vala nyilván való látomás.”* Egy megvénhedt alvó egyház az, amelyik fölött Isten ítélete zúg 1Sám 3. fejezetében, ahol a főpap, Éli a maga formájára, az Istennek általa képzelt formájára alakította az Istent. A saját maga formájára formálta át az Istent. Mert ő maga, tehát Istene is nem más, mint megvénhedt öreg bölcs, aki ott ül az ő templomában s legfeljebb sopánkodni tud azon, hogy körülötte az új nemzedék, saját fiai lábbal tapodják azt, ami előtte és hite szerint is legszentebb ezen a világon. Ilyen megvénhedt és alvó korok ezek, amelyeknek tagjai lepaktálnak a világgal, mint ahogy Éli korának egyháza és temploma lepaktált a világgal. Engedte, hogy a templom közvetlen közelében a világ űzze a maga gonosz játékait. Ez a kor mindig elfelejtkezik arról, hogy Istennek van ítélete.

Ennek a kornak, amelyikben most élünk, amelyiket a maga megvénhedtségéből úgy rázott fel Isten, hogy összetörte mindazokat a megkorhadt és eresztékeiben meglazult tartóoszlopokat, amelyek ezt a világot tartották, ennek a kornak, amelyet az Isten olyan harsogó harsonaszóval ébreszt fel álmából, nem szabad elfelejtkezni arról, amit az Ige üzen: az Istennek van ítélete!

A másik igazság, amit ez az Ige elénk állít, hogy az Istennek kétféle ítélete van. A Sámuelnek szóló kijelentésben az Úr azt üzeni: *„…Ímé én oly dolgot cselekszem Izráelben, melyet valakik hallanak, mind a két fülök megcsendül bele. Azon a napon véghez viszem Élin mind azt, a mit kijelentettem háza ellen; megkezdem és elvégezem.”* Istennek tehát van egy régi ítélete és van egy új ítélete. A régi ítélet nemcsak fenyegetés, a kijelentése annak, hogy lesz ítélet, hanem tényleg végrehajtott ítélet is. Mert az, hogy az Isten engedte Éli fiai gonoszságának érvényesülését, hogy nem akadályozta meg a bűnnek megérését ott az Éli templomának tőszomszédságában, ez ítélet volt Éli fölött, az ő családja, papi szolgálata, temploma és egész Izrael fölött. Ami itt következik, az a második ítélet. A két ítélet között nemcsak időbeli különbség van, hogy az egyik előbb és a másik pedig később van, a két ítélet között tartalombeli különbség is van. Az egyik ítéletnek vezérlő gondolata a mentő szeretet, a másik ítéletnek a vezérlő gondolata az elégtételt szolgáltató igazság. Az egyik tehát mindig kegyelmi aktusa az Istennek, amelyiket pedagógiából csinál, a másik pedig bírói aktus, amelyben ítélkezik elevenek és holtak fölött. A kettő szorosan összefügg egymással: nem jön soha az első csak magában, bizonyos idő múlva mindig jön utána feltartóztathatatlanul a második és a második sohasem jön azonnal anélkül, hogy az elsőnek a mentő szeretete, a kegyelem pedagógiája, az Istennek közbeszóló ítélete meg ne állítsa a maga közbeszólásával a bűnös embert az ő útján.

Éli is kapott ilyen kettős ítéletet, ez a második és utolsó, amelyik itt most végig fog rajta dübörögni, mint az ítéletnek cséplő szekere, azért dübörög rajta végig, mert nem volt füle az első, a közbeszóló ítélet meghallgatására. Elpuhult korok életfelfogása ez, amelyik azt gondolja, hogy az az igazi élet, amelyben a kényelemben találja meg az ember mindazt az életlehetőséget és életkeretet, amelyik szükséges ahhoz, hogy egy ember igazán emberhez méltó életet éljen.

Mindazok a korok, amelyeket az Isten engedett ilyen elpuhult korrá válni, megítélt korok voltak. Megítélt korok, amelyek becsukták fülüket az Isten figyelmeztető, pedagógus ítélete elől, amelyik fölött az Isten ki akarta mondani már az utolsó ítéletet. Éli és háza népe úgy éltek, hogy a fegyelem, az élet korlátozottsága olyan valami, ami elől menekülni kell az embernek, ezért puhult el az ő koruk. Ezért pusztult el templomostól, egyházastól, szövetségládástól, papostól, mindenestül az a kor, amelynek utolsó mohikánja volt a maga idejében az a gyenge kezű, elerőtlenedett, öreg Éli.

Ezek az elpuhult korok mindig tiltakoznak az Isten közbeszóló ítélete ellen, mindig igazságtalanságnak érzik az Isten korlátait, amelyeket Ő az emberi élet köré épített, pedig nekünk is meg kell látnunk azt, hogy igaz az, amit a Zsidókhoz írt levélben ír Isten Szentlelke, hogy az elpuhult korcs koroknak ítéletei nincsenek, azt nem fogja az Isten megostorozni, megfeddeni. De azoknak az embereknek, koroknak, akiket nagy dolgokra akar nevelni, királyi szeretetből meg fogja feddeni, meg fogja ítélni, keményen fogja tartani. Nem veszitek észre, mikor mi egy negyedszázad távlatából végig nézzük a világháborús összeomlás történetét, világosan meg kell látnunk, hogy a világháború ítélete azokat sújtotta, akik győztek és azokat áldotta meg, akik elveszítették a világháborút. A világháború győztesei a maguk elpuhultságában, fegyelemnélkül-valóságában, elbizakodott önzésében, jóleső jóllakottságukban hogy értek meg arra, hogy az ítélet fergetege végig csapjon felettük, hogy megcsendüljön bele mind a két fülük azoknak, akik meghallják. Az a földhöz verettetés, amellyel az Isten bennünket, leigázott, legyőzött népeket megtapostatott a világháború végén, ez volt a feltétele annak, hogy mi kigyógyuljunk azokból, amikért el kellett nekünk veszíteni a világháborút, megtanuljunk keményebb ágyon feküdni, fegyelmezettebb életet élni, ha élni akarunk. Ez a második üzenete ezen a napon most és itt ennek a történetnek.

Van ennek a történetnek harmadik üzenete is, amelyik azt mondja: az ítélet egyformán sújtja a bűnöst és a bűn tűrőjét. Az igazi bűnösök ebben a történetben Hofni és Fineás, Éli gyermekei, akikről lepergett mindaz, amit a templom tövében való élet jelentett számukra. Ők kenyérkeresetképpen atyai tradíciók folytán beültek ugyan Izrael papi székeibe, de annak gyalázatára, csúfságára voltak. Ők voltak a főbűnösök, ő miattuk fordult el a nép szerelme az Úr sátorától, azonban világos ebben az ítéletben, hogy Élit is megítéli az Úr, *„Mert megjelentettem néki, hogy elítélem az ő házát mind örökre, az álnokság miatt, a melyet jól tudott, hogy miként teszik vala útálatosokká magokat az ő fiai, és ő nem akadályozta meg őket.”* Az egyiket elítéli az Úr azért, mert valamit tett, a másikat azért, mert valamit nem tett. Mert az Isten előtt a bűnért egyetemleges felelősség van. Én nem moshatom kezemet, nem mondhatom azt, nekem semmi közöm hozzá. Éli nem mondhatta, én becsülettel végeztem papi szolgálatomat, tisztességben öregedtem meg, nem tehetek róla, hogy a fiaim ilyenek, hányszor intettem, hányszor megmondtam, ezt nem szabad, minden hiábavaló volt! Egyetemleges a felelősség! Ez elől lehet elzárkózni az elméletben, de nem lehet a gyakorlatban, ezt lehet igazságtalanságnak tartani, de valósága előtt meg kell hajolni. Ez az Isten akarata: minden bűnért nemcsak az felel az Isten ítéletében, aki azt elkövette, hanem az is, aki nem állt oda a szeretet mentő akciójával, az intésnek és bizonyságtételnek határozottságával, a közbenjáró, hordozó imádságnak eget ostromlásával. Nem állt oda, ha kellett, saját kezének kemény fenyítésével, mert csak ez, ami felmenteheti őt az egyetemes felelősség alól.

Figyeljük meg, hogy meggyávult koroknak jellegzetessége ez az egyetemes felelősség alól való menekülés. Olyan meggyávult, elpuhult korok, mint a megvénhedt Éli kora, annak egyháza, ringatja bele magát abba az önző individualizmusba, amelyik azt gondolja, ebben a

tekintetben mindenki önmagának áll, vagy esik, amelyik nagyképűen mossa kezét, amikor lehetett volna neki dolgokat megakadályozni, de nem volt bátorsága arra, hogy kiálljon érette a porondra. Meggyávult Éli, meggyávult egyház kora, amelyik nem meri hangoztatni az egyetemes felelősséget. Mindig megújhodott korok, amelyek előtt világossá válik, hogy Isten az embert nem egymagának teremtette, ezért teremtette családba, emberi társadalomba, egy nemzet közösségébe, az egész emberiség világába, hogy mi itt egymás terhét hordozzuk és egyetemlegesen vállaljuk a felelősséget a közösség életéért és a közösségnek bűneiért.

Ez az Ige azt is világossá teszi előttünk, hogy ez elől az ítélet elől senkinek sem lehet elmenekülni sem a vallásosság, sem a jóság óvóhelyére. Éli ott él a templomban, papi szolgálata odaköti életét és az Isten ítélete ott is megtalálja őt. Hiába mutatja be naponként az áldozatokat az Örökkévaló előtt, hiába mormolja imádságait, hiába végzi el külsőleg mindazokat a dolgokat, amelyeket egyháza előír, hiába van tele szíve szeretettel, jósággal az emberek iránt, azzal a humanista gondolkozással, amellyel nézi az egész életet és nem meri megakadályozni az emberi élet bűneit. Ezt a kétlaki életet az Isten nem tűri. Az Isten nem tűri, hogy Éli neki mutasson be áldozatokat, de gyermekei mellette a paráznaság istennőjének mutassanak be áldozatokat és hódoljanak; nem tűri, hogy maga az önzetlenség szolgálatában éljen, de ugyanakkor szemet hunyjon a templom környékén élő önzésnek, kapzsiságnak. Minden egyház, amelyik a kétlaki életet megtűri önmagában, minden templom, amelyik nem gondol arra, hogy neki nem elég magában a templomban bent az Isten dicsőségének helyreállítása, hanem a templomon kívül is mint egy embernek harcolni kell az Isten evangéliumának érvényesüléséért, az meg fogja tapasztalni azt, hogy egyszer eresztékeiben recsegni-ropogni fog az öreg templom, az Isten nyakát szegi a meggyávult papoknak és nő az új templom, az új papság! Mert az, ami itt történik az éjszaka csendjében az Isten templomában, nem más, mint recsegve-ropogva félelmetesen inogni kezd az öreg templom. Míg békén alszik a megvénhedt öreg pap, a fiatal Sámuelben az Isten neveli az új idők papságát a maga számára.

Vannak kegyelmi idők és vannak ítéletidők. A kegyelmi idő nem jelenti azt, hogy benne nincs Istennek ítélete, csak azt, hogy nincsen benne utolsó ítélet. Éppen az a kegyelem, hogy az Isten a kegyelem idejében nem függeszti fel ítéletét, hanem engedi érvényesülni ítéletét és megállít minket a bűn útján. Az ítéletidő az, amikor a pálca már ketté töretett, amikor kegyelemre lehetőség többé nincsen, mikor halálos ítéletünk alá van írva, meg van pecsételve. A kegyelem idejében is beszél az Úr az Ő ítéletéről és az ítélet idejében is elmondja az Ő ítéletét. A kegyelem idejének ítéleteit csak a kiválasztottak hallják, azok, akik fülüket odaadták az ő Uruknak és engedelmesen meghallják azt, akármilyen kellemetlen, amit nekik meg kell hallani. De amikor eljön az ítélet ideje, akkor úgy szól az Isten, hogy megcsendül tőle és ítéletének szavától az egész emberiség füle!

Azért hát *„ma, ha az ő szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti szíveteket”*! (Zsid 3,7-8). Ez ennek az Igének üzenete egyház és ember számára. Ezt üzeni ez az Ige a templomépítő gyülekezetnek: az a templom feladata, hogy az Isten ítélete, szentsége és fensége hangozzék megalkuvás nélkül tisztán és igazán. Mert Isten kegyelme csak akkor lesz kegyelem, ha szentségének világosságában áll előttünk. Az Istennek bűnbocsátó szeretete akkor ragyog fel előttünk, ha előbb az ítélet összetör és lesújt bennünket.

Isten kegyelme ajándékozza meg ezt a győri gyülekezetet azzal, hogy az új templom sohase legyen ítélet az öreg templom felett és hogy Isten ne azért építsen új templomokat, mert a régi megérett a pusztulásra, mert ez az Isten ítéletét, haragját, szentségét és kegyelmét elpuhult korok meggyávult szájíze szerint hirdeti csupán, hanem legyenek itt új templomok azért, mert a Lélek zsendülésének tavasza az öreg törzsön új rügyeket fakaszt, az új rügyeket megcsókolhassa az Isten kegyelmének napsugara, hogy virágba szökkenjen és gyümölcsöt teremjen az Ő nagy neve dicsőségére!

Ámen.

Ima:

Szentséges Úr Isten, hálát adunk Neked azért, hogy szeretsz minket minden bűnünk és nyomorúságunk dacára is. Köszönjük Neked Urunk, hogy szeretetedben nem vagy elfogult irántunk, köszönjük, hogy bölcsen szeretsz minket. Áldunk Téged azért, hogy nemcsak simogató szavad van számunkra, hanem vessződ is van. Köszönjük, hogy nemcsak úgy tudsz ránk nézni, hogy elolvad szívünk az örömtől és boldogságtól, amikor Rád tekintünk, belenézünk a Te szelíd szemedbe, hanem tudsz ránk úgy is nézni, hogy a haragnak villámai cikáznak felénk és mi remegve, lehajtott fővel állunk meg ítéleted trónja előtt. Fogadd el hálánkat azért, hogy nem engedsz minket úgy élni, ahogyan szeretnénk, hanem korlátok közé szorítasz és kemény gyeplőszárral nevelsz és vezetsz.

Könyörgünk, bocsásd meg minden lázadozásunkat a Te ítéleted ellen. Adj nekünk Urunk Szentlelked által világosságot ahhoz, hogy mi minden takaró alatt megláthassuk a mi bűneinket. Könyörgünk Neked különösképpen azért ezen a napon, hogy bocsásd meg nekünk mindazt, amit a Te templomod ellen vétettünk. Bocsásd meg, hogyha olyan gyermekei voltunk ennek a templomnak, mint Hofni és Fineás, akik bent és mégis kint éltek, kik Neked akartak látszólag szolgálni, de a Te gyalázatodat mívelték a templomban és annak környékén. Bocsásd meg nekünk Urunk, hogy mi miattunk gyaláztatott a Te szentséges Neved, vagy a mi evangélikus anyaszentegyházunk dicsőségének fényére mi miattunk esett egy-egy árnyék, avagy folt. Könyörgünk, bocsásd meg nekünk, papoknak mindazt, amit mi ez ellen a templom ellen vétettünk. Állíts meg bennünket Urunk, álmunkból ébressz fel és ne engedd azt, hogy elgyávult és elpuhult korok megvénhedt emberei és sírásói legyünk csupán a Te templomodban.

Köszönjük Urunk, hogy mindaz, ami körülöttünk van, nemcsak az ítéletedről, hanem a Te mentő szeretetedről is beszél. Köszönjük Neked az épülő templomfalat, szívünk minden boldog dobbanását, valahányszor ránézünk, álmainkat, reménységeinket, amelyeket felőle álmodunk. Köszönjük Neked Urunk, hogy akkor mikor nehéz viszonyok között élő világban mások annak fenntartását is nehéznek látják, amit az atyák megépítettek, mi itt tudunk a Te dicsőségedre, kegyelmed által új hajlékokat építeni. Könyörgünk, növeld az új templomot, áldd meg mindazokat, akik annak építésén dolgoznak és neveld az új népet az új templom számára, hogy hangozzék világosan és határozottan majdan a Te Igéd, ne legyen ritkán kijelentés és ritkán látomás.

Könyörgünk Neked Urunk, vedd körül szereteteddel ezekben a förgeteges ítéletes időkben a mi magyar hazánkat. Látjuk, hogy söpör végig ítéleted vihara ezen az egész világon, hogy nemzetek dőlnek össze, királyi koronák hullnak porba és a viharban áll még mindig a magyar. Könyörgünk Neked Urunk engedd, hogy alázattal tudjuk meghallani minden figyelmeztetésedet, mit határainkon túl, mellettünk zúgó ítéleted beszél nekünk, hogy ítéleted vasszekere meg tudjon állni a magyar határokon. Könyörgünk Neked Urunk, hallgasd meg imádságunkat és legyen kedves Te előtted a mi könyörgésünk.

Ámen.